

Nr 29.

Utlåtande i anledning av väckta motioner dels om skyndsamt utredning rörande åtgärder till skydd för barn och ungdom mot sexualförbrytare, dels angående tvångskastrering av sedlighetsförbrytare, dels ock med förslag till lag om ändrad lydelse av 41 § sinnessjuklagen.

Första lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fem inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 17 i andra kammaren av fru *Gärde Widemar* och herr *Ståhl*, nr 61 och nr 110 i första kammaren av fröken *Andersson*, nr 75 i andra kammaren av fru *Ewerlöf* och herr *Kyling* samt nr 135 i andra kammaren av fru *Ewerlöf*.

I motionen II: 17 hemställas, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt en utredning bestående av representanter för den medicinska forskningen, juridisk och social sakkunskap samt föräldrar att skyndsamt överväga möjliga åtgärder till skydd för barn och ungdom mot sexualförbrytare.»

Motionerna I: 61 och II: 75, vilka äro likalydande, utmynna i hemställan, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående frågan, under vilka förutsättningar kastrering måtte kunna verkställas i mera påtagligt samband med begånget sedlighetsbrott, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag vartill utredningen må föranleda.»

I de likalydande motionerna I: 110 och II: 135 väckes förslag, att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag om ändrad lydelse av 41 § sinnessjuklagen.

Härigenom förordnas, att 41 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 skall erhålla följande lydelse:

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

41 §.

Föreligger anledning till antagande att den, som är misstänkt för brott, begått brottet under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfälligt rubbad själsverksamhet som avses i 5 kap. 5 § strafflagen, skall domstolen förordna om sinnesundersökning enligt vad nedan sägs, där ej av särskilda skäl sådan undersökning finnes obehövlig. Sinnesundersökning skall ock ske, där domstolen finner särskild utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet vara av betydelse för bestämmande av påföljd för brottet eller eljest för målets avgörande.

(Gällande lydelse:)

Finnes brottet ej förskylla svårare straff än böter, må sinnesundersökning ske endast när särskilda skäl därtill äro.

(Föreslagen lydelse:)

Avser brottet annan gärning än sådan tukt och sedlighet sårande handling, varom förmäles i 18 kap. 13 § strafflagen, och finnes det icke förskylla svårare straff än böter, må sinnesundersökning ske endast när särskilda skäl därtill äro.

Beträffande de skäl, som anförts i motionerna, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

En med motionen II: 17 likalydande, inom första kammaren väckt motion, nr 18 av fröken *Osvald*, har hänvisats till nämnda kammares första tillfälliga utskott.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över samtliga av utskottet behandlade motioner från medicinalstyrelsen och strafflagberedningen. I samma ordning har utskottet inhämtat yttrande över motionen II: 17 från socialstyrelsen, straffrättskommittén och statens psykologisk-pedagogiska institut.

Utskottet har tagit del av yttranden, som avgivits till första kammarens första tillfälliga utskott över motionen I: 18 av fångvårdsstyrelsen, Svenska socialvårdsförbundet och Sveriges socialtjänstemannaförbund, och kommer att i den följande redogörelsen även upptaga dessa yttranden. Vid fångvårdsstyrelsens yttrande finnes fogat två nedan intagna tabeller, betecknade Tab. 1 och Tab. 2.

Från Skånes Socialdemokratiska Kvinnodistrikt har till utskottet inkommit en skrivelse med framställning om skyndsamt utredning angående lämpliga åtgärder till skydd för sexuellt överväld mot barn.

Till de hörda myndigheternas och sammanslutningarnas ställningstagande till hemställan i motionerna II: 17 och I: 18 återkommer utskottet i det följande.

Motionerna I: 61 och II: 75 avstyrkas av såväl *medicinalstyrelsen* som *strafflagberedningen*.

Den i motionerna I: 110 och II: 135 föreslagna lagändringen tillstyrkes av *strafflagberedningen* men avstyrkes av *medicinalstyrelsen*.

Frekvensen av sedlighetsbrott m. m.

Frågan om frekvensen av sedlighetsbrott har berörts i två av *chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg*, den 15 december 1948 i båda kamrarna avgivna interpellationssvar. Därvid förklarade departementschefen, under hänvisning till en inom statistiska centralbyrån verkställd utredning, att under och efter andra världskriget en viss ehuru icke särskilt utpräglad ökning av otuktsbrotten kunnat konstateras. Om man jämförde med 1913, visade våldtäkts- och otuktsbrotten någon uppgång, men statistiken visade knappast en så påtaglig uppgång som antagits. Ung-

domsbrottsligheten hade stigit. Jämförde man för åren 1937 och 1947 antalet sakfällda under 18 år på 100 000 av medelfolkmängden, funne man en uppgång för otuktsbrott från 16 till 22. För Stockholms del föreläge en ökning av de anmälda brotternas antal under 1947 och särskilt under de tre första kvartalen av år 1948. Ökningen hänfödde sig emellertid nästan uteslutande till förmögenhetsbrott. Däremot företedde varken misshandelsbrott eller sedlighetsbrott någon motsvarande ökning.

Strafflagberedningen anför:

Beredningen betraktar motionerna som uttryck för allmänhetens oro över sexualbrottsligheten. Denna oro har under den senaste tiden manifesterats på olika sätt, i tidningspressen, vid offentliga sammankomster o. s. v. Efter särskilt uppmärksammade sexualbrott, särskilt sådana, där förövaren icke påträffats och brottet fördenskull icke kunnat bli föremål för beivran, ha dylika manifestationer varit särskilt talrika och eftertryckliga. Efter en rad av sexuella övergrepp mot minderåriga i Stockholm, vilka tilldragit sig stor uppmärksamhet och upprört många sinnen, anordnades exempelvis den 22 november 1948 i Stockholm ett informationsmöte beträffande sexualförbrytelserna av olika kvinnoföreningar, tillsammans omfattande ett betydande antal kvinnor och representerande de flesta kategorier av svenska kvinnor. I anslutning till detta möte gjordes ett uttalande riktat till straffrättskommittén. Av detta uttalande har jämväl beredningen erhållit del. Där beröras samtliga de spörsmål som de nu ifrågavarande motionerna behandla.

Anledningen till det offentliga intresse och de opinionsyttringar, som sedlighetsbrottsligheten varit föremål för, är otvivelaktigt i främsta rummet en allmän föreställning att denna form av brottslighet under senare tid skulle avsevärt ha tilltagit. I två av de nu ifrågavarande motionerna (II: 75 och I: 61) anknyta motionärerna direkt till »otukts- och sedlighetsbrottens ökade omfattning» som säges tydligt visa hän »på angelägenheten av att åtgärderna för samhällets skydd mot denna brottslighet tagas upp till förnyat övervägande». Det är därför angeläget att till en början ägna uppmärksamhet åt frågan om sedlighetsbrottslighetens utveckling.

Beredningen har från statistiska centralbyrån införskaffat följande tabeller över antalet lagförda sedlighetsförbrytelser under åren 1939—1947:

År	18: 6 SL. Fostrares el. andra vårdnadshavares otukt med ungdom under deras vård				18: 7 SL. Otukt med kvinna under 12 år och försök därtill				18: 8 SL. Otukt med kvinna under 15 men ej 12 år och försök därtill			
	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5
1939.....	3	2	1	—	31	15	16	11	83	63	20	3
1940.....	4	2	2	1	27	11	16	15	60	50	10	3
1941.....	2	1	1	1	41	22	19	18	97	75	22	8
1942.....	2	1	1	—	26	9	17	14	93	75	18	3
1943.....	3	1	2	—	55	24	31	25	175	135	40	9
1944.....	11	4	7	2	57	27	30	23	139	97	42	8
1945.....	7	4	3	2	55	20	35	34	137	106	31	6
1946.....	7	4	3	1	61	31	30	25	126	94	32	11
1947 ¹	2	1	1	1	39	21	18	14	91	68	23	6

¹ Preliminära siffror.

År	18: 8 a SL. Otukt med kvinna under 18 år genom missbruk av överordnad ställning				18: 9 SL. Otukt med kvinna som är sinnessjuk eller sinnesslö				18: 10, 10 a SL. Homosexuell otukt med minderåriga			
	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5
1939.....	1	—	1	—	9	7	2	1	90	70	20	14
1940.....	—	—	—	—	1	—	1	—	73	55	18	8
1941.....	—	—	—	—	6	4	2	—	133	103	30	18
1942.....	—	—	—	—	6	3	3	2	123	87	36	30
1943.....	1	1	—	—	24	19	5	—	126	93	33	23
1944.....	—	—	—	—	10	6	4	1	119	81	38	26
1945.....	—	—	—	—	14	6	8	2	41	25	16	12
1946.....	—	—	—	—	10	9	1	—	37	23	14	12
1947 ¹	—	—	—	—	7	4	3	2	41	31	10	7

År	18: 13 SL. Tukt och sedlighet sårande gärningar				15: 12—15 a SL. Våldtäkt			
	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5	Tilltalade pers.	Sakfällda pers.	Icke sakfällda pers.	Därav enl. SL 5: 5
1939.....	224	193	31	12	55	42	13	5
1940.....	216	171	45	19	24	17	7	3
1941.....	263	223	40	12	26	16	10	6
1942.....	263	213	50	24	52	37	15	8
1943.....	405	345	60	26	45	36	9	7
1944.....	384	302	82	34	37	23	14	6
1945.....	345	277	68	26	41	25	16	7
1946.....	381	320	61	24	20	12	8	3
1947 ¹	279	237	42	30	29	17	12	9

Anm. Siffrorna i kolumnerna för strafflösa enl. SL 5: 5 äro något för låga, emedan i de statistiska berättelserna uppgiften om straffrihet understundom redovisats vid annan med den redovisade brottssaken konkurrerande brottsart.

I fråga om förhållandena i Stockholm har kriminalpolisen där ställt följande uppgifter² till förfogande:

År	Otukt sbrott	Därav mot minderåriga	Tukt och sedlighet sår. gärning	Därav mot minderåriga
1944.....	73	34	252	149
1945.....	40	25	262	145
1946.....	51	34	252	107
1947.....	54	44	283	152
1948.....	57	47	212	106

Några säkra hållpunkter för en bedömning av sedlighetsbrottslighetens utveckling ge icke dessa tabeller. Så mycket torde dock kunna utläsas, att man kan vara berättigad att påstå, att statistiken icke bestyrker att sedlighetsbrottsligheten skulle ha ökat under den sista tiden. I fråga om flera brottskategorier höra det sista redovisbara årets siffror till de lägsta i hela materialet. Icke minst påfallande är att antalet under år 1948 i Stockholm

¹ Preliminära siffror.

² Uppgifterna avse antalet anmälda brott.

till kriminalpolisen anmälda tukt och sedlighet sårande gärningar — den i detta sammanhang ojämförligt vanligaste brottstypen — såväl absolut som i fråga om dylika gärningar begångna mot minderåriga, är det lägsta för femårsperioden 1944—1948.

Statistiska uppgifter av detta slag innehålla emellertid åtskilliga felkällor. Så t. ex. utesluta de givetvis icke att de begångna sedlighetsbrotten var för sig skulle kunna vara grövre än tidigare och utföras under mer brutala och upprörande former. En redovisning av de påföljder som av Stockholms rådhusrätt utmätts för tukt och sedlighet sårande gärningar, förövade i staden från och med december månad 1945 till och med maj månad 1948, ger dock icke stöd för ett dylikt antagande.

Såvitt det statistiska materialet ger vid handen, skulle sexualbrottslighetens utveckling icke i och för sig motivera den oro som i skilda sammanhang kommit till uttryck. Föreställningen om en starkt ökad sexualbrottslighet synes sakna verklighetsunderlag.

Hur har då denna föreställning kunnat uppkomma? Beredningen kan icke frigöra sig från uppfattningen att en av orsakerna är de uppseendeväckande former vari vissa tidningar publicera uppgifter om sedlighetsbrott.

Dessa tidningar kunna naturligtvis därigenom ha bidragit till att skärpa allmänhetens vaksamhet gentemot individer som uppträda på ett misstänkt sätt i förevarande hänseende. Denna publicistik kan i så måtto ha varit till nytta.

Det är emellertid önskvärt, att offentlighöret av brott inte sker på ett sådant sätt att allmänheten bibringas en felaktig föreställning om vissa brottstypers förekomst. Det olika intresse tidningarna vid skilda tidpunkter ägna brottsligheten och särskilda brottstyper är i och för sig ägnat att påverka den tidningsläsande allmänhetens uppfattning om kriminalitetens utveckling och beskaffenhet. Ett många gånger oproportionerligt utrymme ägnas också åt fall av mera sensationell karaktär. Bristande saklighet i upplysningen kan emellertid hos allmänheten skapa affekter, som icke stå i proportion till den hotande faran och kan därigenom på ett skadligt sätt äventyra allmänhetens tilltro till samhällsskyddet. I de opinionsyttringar som förekommit har man stundom kunnat se exempel på att dylika affekter leda till att man icke med nödig besinning kan taga ställning till vilka åtgärder som äro mest ändamålsenliga.

Med det nu föreliggande statistiska materialet som bakgrund torde det vara berättigat att hävda, att läget i fråga om sexualbrottsligheten icke för närvarande påkallar några extraordinära åtgärder. Frågan om sedlighetsbrotten befinner sig under straffrättskommitténs prövning och dess förslag torde böra avbidas innan problemet upptages i hela sin vidd. Helt allmänt vill beredningen anmärka, att en väsentlig förutsättning icke blott för bekämpandet av kriminaliteten utan också för upprätthållandet av allmänhetens tilltro till samhällsskyddet är att polismyndigheten förfogar över tillfredsställande personella och tekniska resurser. Huruvida detta för närvarande är fallet och vilken inverkan dylika omständigheter kunna ha på ifrågavarande område, har beredningen icke kunnat ingå på. Det är emellertid förtjänt att städse understryka vikten av att polismyndighetens behov icke bli eftersatta.

De vid *fångvårdsstyrelsens* yttrande fogade tabellerna, vilka upprättats i centrala fångregistret, äro avsedda att belysa frekvensen av sedlighetsbrott och därav föranledda rättsliga åtgärder. Tabellerna intagas här nedan:

Tab. 1. För våldtäkt och sedlighetsbrott dömda personer, vilka under åren 1943—1947 börjat undergå straff, fördelade med hänsyn till åldern vid intagandet.

Intagningsår	Å l d e r						Summa	
	15—20 år		21—29 år		30 år och däröver			
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
a) Till straffarbete dömda (våldtäkt och otukt).								
1943	5	—	28	—	51	—	84	—
1944	4	—	20	—	30	—	54	—
1945	1	—	16	1	44	—	61	1
1946	—	—	14	—	41	—	55	—
1947	4	—	15	—	36	—	55	—
b) Till fängelse dömda (sedlighetssårande handling enl. SL 18:13).								
1943	1	—	8	—	19	1	28	1
1944	2	—	6	—	21	—	29	—
1945	2	—	6	—	16	—	24	—
1946	1	—	2	—	20	—	23	—
1947	1	—	2	—	10	—	13	—

Anm. Antalet personer som under åren 1943—1945 i första instans dömts för brott mot SL 18:13 till böter var år 1943: 271, år 1944: 227 och år 1945: 204.

Tab. 2. Fördelning med hänsyn till sinnestillstånd och påföljd rörande personer som häktats för våldtäkt eller sedlighetsbrott och beträffande vilka läkarutlåtande enligt sinnessjuklagen avgivits under åren 1947—1948.

Av domstolen bestämd påföljd rörande den undersökte	Den undersöktes sinnestillstånd enligt undersökningsläkaren													
	sinnessjukdom		annan sjäslig abnormitet av så djupgående natur att den måste jämföras med sinnessjukdom		sinnesslöhet		sinnestillstånd som eljest avviker från det normala		Summa		sinnestillstånd ej avvikande från det normala		Summa	
Straffarbete	—	2	—	—	1	—	19	11	20	13	2	3	22	16
Fängelse	—	—	—	—	—	—	2	3	2	3	—	1	2	4
Förvaring	—	—	—	1	—	—	1	4	1	5	—	—	1	5
Ungdomsfängelse	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—
Villkorlig dom ..	—	—	—	—	1	—	1	3	2	3	—	—	2	3
Straffriförklaring	17	13	7	7	8	8	—	2	32	30	—	—	32	30
Frikännande dom	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	1	—	3	—
Ej dömda ² / ₃ 1949	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Summa	17	15	7	8	11	8	25	24	60	55	3	4	63	59

Fångvårdsstyrelsen anför i anslutning till tabellerna:

Av det sålunda sammanställda materialet framgår bland annat, att åtalad förbrytelse mot SL 18: 13 (tukt och sedlighet sårande handlingar av olika slag) i regel bestraffas med böter och mera sällan, blott i omkring en tiondel av fallen, med fängelse, samt att i de fall, då läkarundersökning företagits av för våldtäkt eller sedlighetsbrott häktade personer, undersökningsläkaren med ytterligt få undantag funnit den undersökte vara av mer eller mindre abnorm sinnesbeskaffenhet.

Beträffande frekvensen av återfall i sedlighetsbrott finnes viss utredning i en vid *strafflagberedningens betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m.* (SOU 1944: 50) fogad bilaga (s. 339 ff.). Vidare må erinras om den av förste aktuarien Sverker Groth verkställda utredningen, Återfall i brott åren 1921—1940 (SOU 1947: 71).

Fångvårdsstyrelsen, som i sitt yttrande över motionen I: 18 erinrar om förstnämnda utredning, anför:

Strafflagberedningen har kommit till det resultatet att återfallsrisken efter sedlighetsbrott, i synnerhet i de fall, då brottslingen undergått straffarbete, vore mycket låg. I den i serien Sveriges officiella statistik ingående redogörelsen för fångvården år 1942 redovisas en undersökning om återfallsfrekvensen i brott beträffande personer, som i åldern mellan 18 och 21 år börjat undergå ungdomsfängelse eller straffarbete och som utskrivits respektive frigivits under åren 1939—1941. Därav framgår att av i undersökningen ingående 48 för sedlighetsbrott dömda personer ingen återfallit. Det må dock framhållas, att materialet vid båda dessa undersökningar om återfall i sedlighetsbrott varit för litet för att läggas till grund för några säkra slutsatser. Dessutom beröra undersökningarna i huvudsak våldtäkts- och otuktsbrott.

Samhällsåtgärder mot sedlighetsbrott.

I denna avdelning kommer utskottet att i anslutning till motionerna II: 17 och I: 18 redogöra för till buds stående och planerade samhällsåtgärder mot sedlighetsbrott, utom i vad angår de av motionerna I: 61, II: 75, I: 110 och II: 135 särskilt upptagna åtgärderna tvångskastrering samt sinnesundersökning vid tukt och sedlighet sårande gärning. Vidare intagas vissa avsnitt av förstnämnda båda motioner och redogöres för de däröver avgivna yttrandena.

Straffbestämmelser mot sedlighetsbrott finnas i 18 kap. *strafflagen*. Dessa närstående äro straffbestämmelserna mot våldtäkt m. m. i 15 kap. 12—20, 22 och 25 §§.

I 18 kap. 1—3, 6—8, 8 a, 9, 10, 10 a, 11 och 12 §§ straffbeläggas olika former av otukt eller medverkan till otukt. Försök är i allmänhet straffbart likaväl som fullbordat brott. Av särskild betydelse i förevarande sammanhang äro bestämmelserna i 7 § första stycket, 8 § första stycket och 10 § första och andra styckena. Enligt 7 § första stycket skall den som övar otukt med kvinna som ej fyllt tolv år dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år; dock må, där omständigheterna äro synnerligen mild-

rande, tiden för straffarbetet nedsätts till två år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada eller ljöt hon därav döden, skall gärningsmannen dömas till straffarbete från och med åtta till och med tio år eller på livstid. Övar någon i annat fall än i 7 § sägs otukt med barn, som ej fyllt femton år, skall han enligt 8 § första stycket dömas till straffarbete från och med sex månader till och med fyra år eller fängelse i minst sex månader. Enligt 10 § första stycket skall den som övar otukt med annan av samma kön, som ej fyllt femton år, dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Har någon övat sådan otukt med den som fyllt femton men ej aderton år, och var han ej själv under aderton år, skall han enligt 10 § andra stycket dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse.

18 kap. 13 § lyder sålunda: »Sprider någon ut eller håller till salu eller utbjuder skrift, målning, teckning eller bild, som tukt och sedlighet sårar; straffes med böter eller fängelse. Lag samma vare, om man genom annan gärning sårar tukt och sedlighet, så att allmän förargelse eller fara för andras förförelse därav kommer.»

Av bestämmelserna i 15 kap. äro närmast 12 och 15 a §§ av intresse i förevarande sammanhang. I 12 § stadgas att om någon tager kvinna med våld och emot hennes vilja med henne övar otukt eller tvingar henne därtill genom hot som innebär trängande fara, han skall dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år. Fick kvinnan av gärningen svår kroppsskada, skall han dömas till straffarbete på livstid eller i tio år; ljöt hon därav döden, skall gärningsmannen dömas till straffarbete på livstid. Enligt 15 a § skall, om någon förmått kvinna till otukt genom annat våld eller hot om brottslig gärning än i 12 § avses eller medelst hot att åtala eller angiva någon för brott eller att om någon lämna menligt meddelande, gärningsmannen dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvärande, må tiden för straffarbetet höjas till sex år. Försök till brott enligt 12 och 15 a §§ så ock förberedelse till brott enligt 12 § äro enligt 25 § straffbara.

Utom de i ovannämnda lagrum stadgade straffen kan såsom reaktionsform väljas någon skyddsåtgärd, exempelvis förvaring. Finnes brottet icke förskylla svårare straff än straffarbete i ett år eller fängelse i två år kan villkorlig dom ifrågakomma; denna kan förenas med barnavårdsåtgärd, alkoholistvård eller psykiatrisk vård.

Straffriförklarad tilltalad kan intagas för vård å sinnessjukhus.

Inom ramen för behandling å anstalt eller annorledes av sedlighetsförbrytare kan kastrering äga rum. För bestämmelserna härom redogöres i nästföljande avdelning.

Till ledning för domstolens val av reaktionsform kan anordnas särskild förundersökning enligt *lagen den 22 juni 1939 om särskild förundersökning i brottmål*, vilken även kan innefatta läkarundersökning av den tilltalade, ävensom sinnesundersökning enligt bestämmelserna i 6 kap. *sinnessjuklagen den 19 september 1929*. Till frågan om sinnesundersökning vid brott enligt 18 kap. 13 § strafflagen återkommer utskottet i en följande avdelning.

Straffrättskommittén förbereder för närvarande förslag till ny lagstiftning om brotten mot person, vilket förslag kommer att omfatta bland annat de ämnen som behandlas i 15 och 18 kap. strafflagen.

Vidare må erinras om *strafflagberedningens* arbete på revision av det straffrättsliga reaktionssystemet.

Gällande straffprocessuella bestämmelser finnas i *rättegångsbalken* och författningar, som ansluta sig till denna. Av intresse i förevarande sammanhang äro särskilt reglerna om förundersökning. De grundläggande stadgandena meddelas i 23 kap. nämnda balk. I 4 § första stycket andra punkten erinras om att förundersökning bör så bedrivas, att ej någon onödigt utsättes för misstanke eller får vidkännas kostnad eller olägenhet. Närmare föreskrifter finnas i *Kungl. Maj:ts förundersökningskungörelse den 19 december 1947*, varav 15—19 §§ handla om förhör med barn. Bestämmelserna i 15 och 16 §§ avse förhör i anledning av lagstridig gärning av barn. Enligt 17 § skall förhör med barn verkställas så att fara för att barnet tager skada därav ej uppkommer. Särskilt stor varsamhet bör iakttagas i fall som beröra sexuallivet. Det bör noga tillses att uppseende ej väckes kring förhöret. Detta får ej göras mera ingående än omständigheterna oundgängligen kräva. Om möjligt bör förhör hållas endast en gång. I 18 § föreskrives, att förhör med barn bör hållas av person med särskild fallenhet för uppgiften. Där det med hänsyn till barnets kön och ålder finnes lämpligt, bör kvinnlig förhørsledare anlitas. Är utsaga av barn av avgörande betydelse för utredningen, bör enligt 19 §, om det finnes vara av vikt med hänsyn till barnets ålder och utveckling samt brottets beskaffenhet, någon som äger särskild kunskap i barn- eller förhørspsykologi biträda vid förhöret eller yttra sig angående värdet av barnets utsaga.

Förebyggande åtgärder mot befara de sedlighetsförbrytelser kunna under vissa omständigheter ske med stöd av *sinnessjuklagen*. Vidare kan, därest stadgade förutsättningar i övrigt äro för handen, ingripande ske enligt *lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag)* samt *lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister (alkoholistlag)*.

Sistnämnda lag stadgar i 1 §, att åtgärd må vidtagas bland annat om någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och i följd därav finnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv.

1946 års alkoholistvårdsutrednings betänkande med förslag till lag om nykterhetsvård m. m. (SOU 1948: 23) upptager i 13 § förslaget till lag om nykterhetsvård bestämmelser, som närmast motsvara 1 § alkoholistlagen. Förutsättning för ingripande enligt den föreslagna paragrafen är bland annat att någon är hemfallen åt alkoholmissbruk och till följd av sitt alkoholmissbruk befinnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller kroppsliga eller själsliga hälsa eller ock för eget liv. Alkoholmissbruk föreligger enligt förslagets 1 §, då någon använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan.

I motionen II: 17 anföres bland annat:

De sexuallförbrytelser som rikta sig mot barn och ungdom ha under senare år i allt högre grad väckt allmänhetens — i all synnerhet föräldrars och målsmäns — uppmärksamhet och oro. Den psykologiska forskningens framsteg ha aktualiserat kravet på betryggande skydd för barnen. Hos många vuxna människor har man iakttagit allvarliga psykiska skador till följd av att de blivit utsatta för någon sexuallförbrytelse i sin ungdom. Detta visar, att dessa förbrytelser innebära en mycket allvarlig fara för det uppväxande släktet.

Trots det stora antalet sexuallförbrytelser, som årligen begås i vårt land, har ännu icke någon undersökning gjorts i avsikt att påvisa orsakerna till dessa brott. Kunde man kartlägga den psykologiska bakgrunden, miljöfaktorerna samt de fysiska och psykiska egenskaperna hos ifrågavarande brottslingar, borde det finnas möjligheter till preventiva åtgärder från samhällets sida i syfte att hindra brottens begående. Kanske man också kunde komma fram till effektivare behandlingsmetoder än som för närvarande vederligen finnas för dem som på grund av någon abnormitet gjort sig skyldiga till sexualbrott.

Icke heller finnes någon utredning angående återfall i brott av detta slag. För bedömande av den lämpligaste reaktionen mot sexualbrottslingar ävensom graden av dessas farlighet torde det vara ytterst värdefullt med en sådan utredning.

Som tidigare nämnts har genom den psykologiska forskningens framsteg frågan om de skador som orsakas barn, vilka utsätts för sexuallförbrytelser, kommit att träda i förgrunden. Det är därför ett oeftergivligt krav, att det material, som finnes tillgängligt beträffande dessa barn, deras reaktioner, psykologiska utveckling m. m., samlas och bearbetas, samt att intet underlåtes för att följa dessa barns utveckling.

Med den utveckling, som livet i de större städerna tagit, är det vanligt, att barn under bristfälligt tillsyn vistas i parker och på lekplatser, ett förhållande som givetvis underlättar begäendet av sexualbrott av här ifrågavarande slag. Då det är förenat med stora svårigheter för de enskilda familjerna att ordna en effektivare tillsyn, synes det önskvärt, att dylik i större utsträckning än vad nu sker föranstaltas genom myndigheternas försorg.

Den straffrättsliga sidan av problemet är för närvarande föremål för straffrättskommitténs prövning. Emellertid kan det på grund av denna kommittés direktiv och sammansättning knappast bli möjligt för denna att företaga en så allsidig utredning av hithörande problem som synes nödvändig.

Frågan om frekvensen av återfall i sedlighetsbrott har berörts i nästföregående avdelning av utlåtandet.

Straffrättskommittén yttrar, efter att hava givit en sammanfattning av innehållet i motionen, följande:

Straffrättskommittén, som för närvarande förbereder förslag till ny lagstiftning om brotten mot person, kommer i samband därmed att föreslå ändrade bestämmelser om sexuallförbrytelser. Kommittén överväger även att beträffande sådana tukt och sedlighet sårande gärningar, som avses i 18 kap. 13 § andra punkten strafflagen, förorda en viss utvidgning av det straffbara området och av straffskalan. Vid sin utredning är det kommitténs avsikt att tillgodogöra sig de resultat som uppnåtts inom den vetenskapliga forskningen beträffande orsakerna och bakgrunden till sedlighetsbrott. Eventuellt ämnar kommittén begära tillstånd att tillkalla särskild sakkunnig. Det må även nämnas, att kommittén för närvarande vid sin sida

har en krets av särskilt tillkallade personer med erfarenhet från skilda livsområden, däribland en kvinnlig läkare och en kvinnlig advokat.

Mot en mer omfattande utredning av det slag som åsyftas i motionen har kommittén från sina utgångspunkter intet att erinra. Kommittén vill emellertid i detta sammanhang uttala vissa betänkligheter emot en undersökning och fortlöpande kontroll av barn, som utsatts för sexualförbrytelser. De psykiska skador och följdverkningar som kunna ha påträffats hos sådana barn torde ofta i icke ringa grad kunna tillskrivas de förhör, undersökningar och åtgärder i övrigt som vidtagits med barnen i anledning av begångna sexualbrott. Det vill ock synas kommittén som om motionärernas syfte i avsevärd grad skulle kunna nås med enklare medel än genom tillskapande av en särskild utredningskommitté, t. ex. genom vissa undersökningar från medicinalstyrelsens sida, främst en bearbetning av de hos medicinalstyrelsen samlade berättelserna rörande verkställda sinnesundersökningar av sexualförbrytare, eller genom ekonomiska bidrag och andra åtgärder för främjande av enskilda vetenskapsmäns forskning inom ifrågavarande områden.

Kommittén erinrar vidare om domstolarnas möjlighet att förordna om sinnesundersökning samt fortsätter:

Kommittén, som anser det med den nu förevarande motionen avsedda syftet närmast kunna vinnas genom ett anlitande av den rättspsykiatriska undersökningsorganisationen, vill emellertid erinra, att denna organisation f. n. har betydande svårigheter att bemästra den arbetsbalans som uppstått under tillämpning av sinnesundersökningar i hittills brukad omfattning.

Strafflagberedningen anför:

Det torde vara regel att sedlighetsförbrytare, vilka begått andra gärningar än sådana som falla under 18 kap. 13 § strafflagen, bli föremål för sinnesundersökning. Därest sinnesundersökning sker även i alla sådana under 18 kap. 13 § hänförliga fall, i vilka anledning finnes att misstänka psykisk rubbning, skulle man ha uppnått att alla lagöverträdare, vilka kunna hänföras under beteckningen sedlighetsförbrytare, bli föremål för psykiatrisk undersökning och bedömning. Domstolarna komma också att förfoga över sakkunniga råd beträffande vilka skyddsreaktioner som ur medicinsk synpunkt äro mest ändamålsenliga för den tilltalades behandling. Genom möjligheten att tillämpa 5 kap. 5 § strafflagen med efterföljande vård på sinnessjukhus, att döma till förvaring och att, där någon psykisk abnormitet ej kan konstateras, döma till straff tillgodoser gällande lagstiftning också samhällsskyddets intressen.

De vanliga sinnesundersökningarna torde på ett tillfredsställande sätt fylla det i motionen II: 17 understrukena behovet av kartläggning av »den psykologiska bakgrunden, miljöfaktorerna samt de fysiska och psykiska egenskaperna hos ifrågavarande brottslingar». Eftersom det knappast torde kunna sättas i fråga att söka åstadkomma någon mera utförlig utredning i dessa hänseenden än den som föreligger i de hos medicinalstyrelsen samlade berättelserna över verkställda sinnesundersökningar, förutsätter beredningen att den i motionen föreslagna utredningen i nyssnämnda hänseende främst skulle få till uppgift att bearbeta detta material. Jämväl det i motionen uttalade önskemålet att återfalls klientelet borde bli föremål för särskild uppmärksamhet torde kunna tillgodoses genom en dylik bearbetning.

Det framföres i motionen som »ett oeftergivligt krav», att det material som finnes tillgängligt beträffande barn, som varit föremål för sexualför-

brytelser, samlas och bearbetas, »samt att intet underlåtes för att följa dessa barns utveckling». Utan att närmare ingå på det kriminologiska värdet av en dylik utredande verksamhet finner sig beredningen i detta sammanhang böra uttala vissa betänkligheter mot att göra barn, som utsatts för sexualförbrytelser, till föremål för andra undersökningar än dem som kunna vara direkt påkallade med hänsyn till de fysiska och psykiska skador som kunnat uppstå i det enskilda fallet. Enligt beredningens mening kunna nämligen sådana åtgärder komma att i barnets medvetande fixera den upplevelse, den åtgångna förbrytelsen inneburit, och därigenom bidra till uppkomsten av psykiska skador, som eljest kunnat undvikas. Beredningen håller för troligt, att sådana skador ofta uppkomma just genom de påfrestningar de unga sinnena utsätts för genom polisförhör, domstolsförfarande och andra omständigheter i samband med brottets beivran; upprepade förhör om vad som passerat inpräglade händelserna i medvetandet på ett sätt, som kan äventyra den psykiska läkningsprocessen. Detta har i skilda sammanhang inskräpts och anledning torde ej heller finnas att antaga annat än att den försiktighet som myndigheterna uppmanats iakttaga vid handhavande av sina åligganden i dessa sammanhang också iakttages. Vissa följdverkningar torde emellertid icke kunna undvikas vid en aldrig så taktfull och ömsinnat handlagd brottsutredning av detta slag. Skulle motionen taga sikte på att dessa barn fortlöpande skulle ställas under något slags kontroll i syfte att erhålla material rörande uppkomna psykiska skadeverkningar, kan det vara befogat att uttala en varning.

Vad angår det material som skulle komma att stå till buds för den i motionen föreslagna utredningen, vill det alltså förefalla som om detta huvudsakligen skulle komma att utgöras av sinnesundersökningsberättelser angående sedlighetsförbrytare och av de sjukhusjournaler m. m., som kunna ställas till förfogande beträffande på sinnessjukhus intagna abnorma. Att med ledning av dylikt material söka finna »effektivare behandlingsmetoder för dem som på grund av någon abnormitet gjort sig skyldiga till sexualbrott» torde böra betecknas som en i främsta rummet rent medicinsk forskningsuppgift, och det finns inte anledning att antaga annat än att den psykiatriska vetenskapen fullföljer denna uppgift i sin verksamhet. I den mån vetenskapen når fram till nya resultat i fråga om behandlingen av abnorma, måste dessa resultat kunna förväntas också komma vårdklientelet till godo. Något behov av lekmannarepresentation (jurister, socialarbetare och föräldrar) vid fullföljandet av vetenskapliga forskningsuppgifter torde inte föreligga. Däremot är det givet att uppdragandet av riktlinjerna för skyddsreaktionernas utformning bör handhas av utredningsorgan med dylik representation. Ifrågavarande arbete faller inom ramen för straffrättskommitténs och beredningens uppdrag och behovet av allsidig representation torde få anses vara tillfredsställande tillgodosett genom sammansättningen av dessa utredningar och den krets av sakkunniga, som står till deras förfogande.

Beredningen kan sammanfatta sina synpunkter rörande motionens förslag på följande sätt:

Genom den omfattande personundersökning, innefattande psykiatrisk undersökning, som enligt redan nu gällande ordning bör förekomma beträffande sexualbrottslingar, torde vederbörande myndigheter erhålla nödigt material för att kunna välja bland de preventiva åtgärder, som för närvarande stå till buds. I den mån de psykiska behandlingsmetoderna för abnorma genom bearbetning av dylikt material eller på annat sätt bör bli föremål för intensifierat studium är detta enligt beredningens mening en rent medicinsk forskningsuppgift. Åtgärder för främjande av vetenskaplig forskning på

detta liksom på andra områden av vetenskapen faller utom beredningens kompetens. Utredningen av reaktionssystemet för ifrågavarande form av brottslighet har anförtrots straffrättskommittén och strafflagberedningen, vilka ha möjlighet att i sitt arbete anlita den sakkunskap som kan komma att finnas påkallad.

Utan att kunna taga ställning till frågan om särskilda åtgärder för att främja studiet av de psykiska behandlingsmetoderna finner beredningen mot bakgrunden av det anförda, att något behov av en särskild utredning rörande skyddsreaktionernas utformning beträffande ifrågavarande brottslingar icke synes vara påkallat.

Medicinalstyrelsen yttrar:

Enligt medicinalstyrelsens mening borde en ingående undersökning av sexualförbrytare kunna ge en fördjupad insikt om deras mentalitet och de psykologiska förutsättningar, under vilka sexualbrott uppkomma, och möjligen även uppslag till en lämpligare behandling av sexualbrottslingen och en bättre brottsprofylax. Däremot torde ingen genomförbar undersökning kunna lämna någon tillräcklig vetskap om var de potentiella sexualförbrytarna individuellt äro att söka. Det är en känd sak, att såväl män som, ehuru i mindre omfattning, även kvinnor göra sig skyldiga till sexuella övergrepp mot minderåriga, vilka övergrepp med hänsyn till vederbörandes tidigare uppträdande och förhållanden knappast kunnat förutses. Icke så sällan förekommer dessutom, att sexuellt brådmogna eller miljöskadade barn direkt provocera sådana brott, särskilt från senila och intellektuellt undermåliga personers sida. Ehuru en stor del av i lättare grad psykiskt defekta personer således kunna betraktas som potentiella sexualförbrytare, torde ett ingripande mot dessa i förebyggande syfte blott och bart på denna grund knappast vara genomförbart. I detta sammanhang bör vidare erinras om att den kanske största delen av det totala antalet sexualförbrytelser mot minderåriga torde förövas inom hemmens murar genom övergrepp från äldre personers sida. Sådana brott väcka i allmänhet ringa uppståndelse i omgivningen och komma mera sällan till myndigheternas kännedom. Den rätt stora erfarenhet, som från läkarhåll samlats om dessa, talar ganska entydigt i den riktningen, att de psykiska skador, som därigenom åsamkas barnen, äro påfallande ringa. Detta i sin tur synes berättiga till slutsatsen, att de psykiska skador, som dock kunna påvisas hos minderåriga, som varit utsatta för beivrade sexualförbrytelser från utomstående personer, icke enbart betingas av brotten som sådana, utan i lika hög och kanske högre grad av den allmänna reaktionen inför dem i form av föräldrarnas upprörda frågor och förmaningar, allmänhetens endels beskäftiga, endels sensationssökande intresse och icke minst de förhör, som den minderåriga underkastas i syfte att framskaffa visst bevismaterial.

På grund av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen förorda, att en allsidig socialpsykiatrisk undersökning av ett antal sexualförbrytare och deras offer skyndsamt måtte komma till stånd och att därvid på lämpligt sätt också måtte utrönas i vad mån reaktionen från föräldrar, allmänhet och myndigheter i samband med uppmärksammade sexualförbrytelser mot minderåriga kan tänkas förorsaka psykiska skadeverkningar hos dessa.

Socialstyrelsen framhåller i sitt yttrande över motionen II: 17 till en början, att alla sexualförbrytare borde göras till föremål för sinnesundersökning, samt erinrar om att möjlighet härtill finnes genom stadgandet i 41 § sinnessjuklagen. Styrelsen anför vidare:

I detta sammanhang må erinras om att vissa personer begå tukt och sedlighet sårande handlingar endast under rusets inflytande. I dessa fall bör i regel yttrande av nykterhetsnämnden inhämtas, innan beslut fattas om sinnesundersökning. Ofta kunna nämligen åtgärder enligt alkoholistlagen vara den lämpligaste formen av behandling i dylika fall. Alkoholistlagstiftningen skulle oftare kunna tillämpas på dessa fall än för närvarande, om denna lagstiftning i enlighet med vad 1946 års alkoholistvårdsutredning föreslagit utvidgades till att gälla var och en som använder alkoholdrycker till uppenbar skada för sig eller annan. Samma utredning har också föreslagit, att man bland specialindikationerna i alkoholistlagen skall jämställa psykisk farlighet med fysisk farlighet. En sedlighetsförbrytare måste enligt socialstyrelsens mening anses psykiskt farlig för sitt offer, i varje fall om detta är ett barn. På båda dessa punkter har socialstyrelsen tillstyrkt alkoholistvårdsutredningens förslag.

Styrelsen anser det betydelsefullt, att, såsom motionärerna påyrka, det verkställs en undersökning till klarläggande av orsakerna till sexualförbrytelser. Det är likaledes av vikt att få utrett, vad som kan göras för att förebygga dessa brott samt förhindra återfall. Det vore därför av värde att få till stånd den åsyftade kartläggningen av den psykologiska bakgrunden, miljöfaktorerna samt de fysiska och psykiska egenskaperna hos sedlighetsförbrytare. Därjämte bör särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan om behandlingen av människor med abnorma sexuella böjelser. Samhället lämnar dem ej alltid det stöd och den hjälp, varav de äro i behov. Därmed vare icke sagt, att dessa personer behöva intagas på anstalt. I första hand böra de ställas under psykiatrisk övervakning av läkare. Därjämte bör det finnas någon social kurator eller konsulent, som tar sig an dem, ser till att deras bostads- och arbetsförhållanden äro tillfredsställande m. m. Även dessa personer kunna göra anspråk på att erhålla en behandling, som tager hänsyn till deras egenart. Man får icke glömma, att straffbara handlingar, som sexualförbrytare begå, ur deras synpunkt ofta blott äro ett uttryck för deras känsloliv.

I motionen erinras om den psykologiska forskningens framsteg i fråga om klarläggandet av de skador, som barn åsamkas genom sexuella angrepp. Det är angeläget att denna forskning fortsättes och intensifieras. Samtidigt bör även metodiken vid förhör med minderåriga, särskilt barn som varit utsatta för sexualförbrytelser, bli föremål för närmare undersökning. Ej sällan kunna olämpliga förhörsmetoder åstadkomma mycket större skada än den brottsliga handlingen. Det bör även undersökas vad föräldrarna lämpligen kunna göra för att skydda barnen mot sexuellt abnorma individer.

På grund av det anförda och då straffrättskommittén bekräftat, att en undersökning efter de av motionärerna och styrelsen angivna riktlinjerna faller utanför ramen av kommitténs uppdrag, får styrelsen tillstyrka, att en sådan undersökning kommer till stånd. Däremot delar styrelsen icke motionärernas uppfattning, att för detta ändamål bör tillsättas en särskild kommitté. I stället bör lämpligen uppdragas åt medicinalstyrelsen att i samråd med socialstyrelsen låta verkställa de erforderliga specialundersökningarna.

Socialstyrelsen har i olika sammanhang för representanter för tidningspressen framhållit det olämpliga i tidningarnas sensationsskriverier beträffande barn och ungdom. Detta gäller även barn, som råkat ut för sexualförbrytare. Visserligen är det nödvändigt att rikta allmänhetens uppmärksamhet på sexualförbrytarna, icke minst de s. k. fula gubbarna, vilka särskilt i storstäderna utgöra en fara för barn och ungdom. Utan allmänhetens medverkan och vaksamhet kan man icke komma till rätta med problemet. Tid-

ningspressen har här en stor och grannliga uppgift att fylla. Pressen måste emellertid gå fram med stor försiktighet och urskillning, ty en sådan publicitet är förenad med vissa risker. Först må erinras om att det finns personer med latent abnorma sexuella böjelser, vilka kunna utlösas genom tidningarnas detaljerade skildringar. Därjämte utgör denna publicitet en stor fara för barnen. Genom att skapa sensation kring inträffade fall uppjagas den allmänna stämningen och föräldrar gripas av oro och ängslan var gång de skicka ut sina barn på egen hand. Barnen smittas av denna allmänna oro, och deras fantasi kommer att syssla med uttrycket fula gubbar och vad därmed hör samman i en omfattning, som kan vara skadlig för dem. Detta gäller sålunda icke endast barn, som råkat ut för sexualförbrytare. I främsta rummet åsyftas alla de barn, för vilka saken kommer att få felaktiga proportioner genom föräldrars och andra vuxna personers överdrivna förmaningar och antydningar.

Utskottet vill i anslutning till socialstyrelsens uttalanden angående pressen erinra om vad *strafflagberedningen* anfört i ämnet. Detta har redovisats i föregående avdelning av utlåtandet.

Statens psykologisk-pedagogiska institut yttrar i anledning av motionen II: 17:

Med instämmande i de båda motionärerna fru Gärde Widemars och herr Ståhls uppfattning beträffande de allvarliga psykiska skador, som kunna uppstå hos personer, som i sin ungdom varit utsatta för någon sexualförbrytelse, vill psykologisk-pedagogiska institutet understryka vikten av att en allsidig utredning av hithörande frågor snarast möjligt kommer till stånd. Institutet förutsätter därvid att jämte den av motionärerna omnämnda medicinska, juridiska och sociala sakkunskapen *även den psykologiska* blir representerad vid denna utredning. Till skillnad från motionärerna anser institutet vidare, att en särskild utredningskommitté för denna frågas behandling icke är behöflig. Kompletterad med erforderlig sakkunskap enligt ovan antydda riktlinjer synes straffrättskommittén kunna verkställa även den berörda utredningen rörande åtgärder mot sexualförbrytare.

Vid utredningsarbetet synes också böra beaktas de resultat, som nyligen framlagts av en engelsk kommitté med uppgift att föreslå åtgärder mot den starka ökningen av sexualförbrytare i Storbritannien.

I sitt över motionen I: 18 avgivna yttrande erinrar *fångvårdsstyrelsen* om möjligheterna att med stöd av gällande lag anordna sinnesundersökning vid brott enligt 18 kap. 13 § strafflagen. Styrelsen anför vidare:

Att skydda barn och ungdom mot sedlighetsförbrytelser måste vara en angelägen uppgift för samhället. Mycket återstår förvisso att därvidlag utröna i de avseenden, som motionärerna angivit. Enligt fångvårdsstyrelsens mening skulle en utredning av föreslagen art måhända kunna giva vissa resultat av betydelse, förutsatt att vid utredningen anlitas den allsidiga sakkunskap, som motionärerna funnit önsklig.

Under återopande av vad sålunda anförts får styrelsen tillstyrka bifall till motionen.

Svenska socialvårdsförbundet tillstyrker utredning i enlighet med syftet i motionerna II: 17 och I: 18.

Sveriges socialtjänstemannaförbund anför i sitt yttrande över motionen I: 18:

De synpunkter, som framförts i ifrågavarande motion, äro tungt vägande och än flera kunna tilläggas. Sålunda kan man konstatera, att för närvarande ej tillräcklig hänsyn tas till de inblandade barnens psykiska sårbarhet i denna ömtåliga situation. En väsentlig anledning till att förhören med barnen bli utomordentligt pressande och detaljerade torde just vara den i motionen påpekade distinktionen mellan otukt och tukt- och sedlighetssårande gärning. Även ur offrens synpunkt är sålunda denna teoretiska gränsdragning synnerligen olycklig och ägnad att ytterligare öka deras lidande och psykiska skada. Att barnen i vissa fall inför domstol tvingas återuppleva dessa skadliga och pinsamma förhör, är givetvis en anordning, som omedelbart borde kunna avskaffas. Värdet av barns vittnesmål i en dylik situation torde ofta vara rätt begränsat. Än orimligare framstår detta system när t. ex. vid överklagning denna procedur efter relativt lång tidsperiod kan upprepas i högre instanser. Att barnen genom nuvarande rättsförfarande löpa stora risker att få de psykiska skadeverkningarna av brottet förstörade, står utom allt tvivel. Dessa barn äro givetvis ofta i behov av tillrättaläggande samtal och lämplig sexuell upplysning för att minska chockverkan av det inträffade. Föräldrarna torde ofta sakna förståelse eller förmåga för dessa uppgifter, och deras reaktioner inför en händelse av detta slag äro ofta orimliga och ägnade att än mer försvåra barnets situation. Det är därför givetvis en stor brist att endast ett försvinnande fåtal av dessa barn hänvisas till barnpsykiatrisk expertis, även då sådan finnes att tillgå. Barnförhör av detta slag anmäls sålunda t. ex. i Stockholm ej till barnavårdsnämnden och i det fåtal fall, där barnpsykiatrisk expertis tillkallats, har det som regel gällt att bedöma trovärdigheten av barnens uppgifter. Några psykoterapeutiska synpunkter ha alltså ännu ej lagts på dessa fall, trots att man väl känner, vilka ödesdigra konsekvenser en dylik olycklig sexualupplevelse i barndomen kan få för hela det kommande livet. Det är alltså önskvärt, att dessa barn i större utsträckning än hittills hänvisas till sakkunnig utredning och vård.

Det i motionen uttalade kravet om en bearbetning av det nu tillgängliga materialet beträffande dessa barn torde vara av utomordentligt stort intresse även med hänsyn till deras psykiska struktur och sociala situation. En stor del av dessa barn äro försummade i hemmet och speciellt synes en dålig kontakt med fadern vara vanlig.

Motionens konstaterande att en ökad tillsyn av barnen vid lekplatser och parker genom myndigheternas försorg är önskvärd, är värt ett särskilt beaktande men bör kompletteras med påpekandet att särskilt ytterområdena, där de flesta hithörande brott begås, äro dåligt försedda med lekplatser över huvud taget. Speciellt böra organiserade lekplatser anordnas i anslutning till s. k. barnrikekvarter, där en anhopning av socialt missgynnade barn förefinns.

Av värde vore säkerligen också ökad användning av patrullerande civilklädd polispersonal, eventuellt polissystrar, inom dessa särskilt utsatta områden, ävensom vid barnföreställningar, såsom söndagsmatinéer o. d.

Tvångskastrering.

Gällande bestämmelser om kastrering finnas i *lagen den 24 mars 1944 om kastrering*. I 1 § stadgas, att om någon med skäl kan antagas komma att på grund av sin könsdrift begå brott som medför allvarlig fara eller skada för annan, han må kastreras, såvida han samtyckt därtill (kriminalpolitisk indikation). Detsamma gäller, där någon på grund av könsdriftens abnorma

riktning eller styrka åsamkas svårt själsligt lidande eller annan allvarlig olägenhet (humanitär indikation). Saknar någon på grund av rubbad själsvärksamhet förmåga att lämna giltigt samtycke till kastrering, må han enligt 2 § kastreras, oaktat sådant samtycke ej föreligger. Lagen äger ej tillämpning i fråga om ingrepp i könsorganen som är påkallat av kroppslig sjukdom.

Till lagens bestämmelser ansluta sig *tillämpningsföreskrifter* i en den 26 maj 1944 utfärdad kungörelse. I kungörelsens 8 § meddelas föreskrifter om efterundersökning.

Lagen bygger på förslag i en av *strafflagberedningen* den 1 september 1941 avgiven promemoria (SOU 1941: 25). Däri avvisade beredningen tanken på tvångskastrering. Beredningen uttalade:

Ett viktigt principspörsmål är huruvida en lag om kastrering bör medgiva enbart *frivillig kastrering* eller jämväl *tvångskastrering*. Såsom skäl för genomförandet av tvångskastrering har man framhållit, att kastrering av sedlighetsförbrytare helt bör ske i samhällets och icke i brottslingens intresse; frågan om ingreppet skall företagas eller ej bör därför icke vara beroende av brottslingens egen inställning utan därunder om ingreppet är nödvändigt eller ändamålsenligt från allmänna synpunkter; om en vägran från brottslingens sida kunde hindra ingreppets företagande, skulle detta betyda att lagstiftningen vore ineffektiv, i det att det ofta torde vara de svårare brottslingarna som skulle motsätta sig en kastrering. Mot bestämmelser om tvångskastrering har däremot anförts, att det här icke är fråga om ett straff utan om en i vår rätt säregen skyddsåtgärd, av vilken man icke har tillräcklig erfarenhet för att man skulle kunna använda den i sådan utsträckning, att det sker även mot vederbörandes vilja. Vidare ha förmodanden uttalats om att den allmänna opinionen i vårt land skulle taga avstånd från en tvångskastrering.

Då förslaget avvisar tvångskastrering har detta mindre förestavats av principiella synpunkter än av vissa praktiska överväganden. Till en början må framhållas att frågan om tvångskastrering självfallet saknar betydelse vid en humanitär indikation för kastrering och uppstår allenast vid den kriminalpolitiska indikationen. Att döma av uppgifter från de länder, där tvångskastrering är tillåten, förefaller det som om tvångskastreringen icke skulle vara nödvändig för uppnående av de syften som man med en lagstiftning om kastrering avser att vinna. I Danmark har sålunda, sedan 1935 års lag införde jämväl tvångskastrering, sådan vederligen icke någon enda gång behövt tillämpas. Måhända måste man vid bedömandet av denna omständighet räkna med att blotta förhandenvaron av möjligheten till tvångskastrering påverkat vederbörande att frivilligt gå med på åtgärden, men alltför vittgående slutsatser i denna riktning torde icke vara befogade. Även om i princip endast frivillig kastrering är tillåten, ligger det nämligen i sakens natur, att för den som är intagen å fångvårds- eller annan anstalt avgörandet av om han skall låta sig kastreras eller icke kan i betydlig grad påverkas av utsikten att därigenom undgå fortsatt anstaltsvistelse. För den till tidsbestämt frihetsstraff dömda kan sålunda kastrering utgöra en förutsättning för att han skall villkörligt frigivas eller rent av benådas från fortsatt straff. Det motsvarande gäller om den som dömts till förvaring såsom förminskat tillräknelig. Å vårdanstalter för sinnessjuka eller sinnesslöa kunna finnas personer med abnorm könsdrift eller för sedlighetsbrott straffriförklarade, vilka

i händelse av kastrering skulle kunna medgivas vård i friare former. Ofta kunna sålunda förhållandena vara sådana, att ytterligare anstaltsvistelse icke blir erforderlig om vederbörande blir kastrerad, medan — omvänt — han icke utan fara för allmän säkerhet kan frigivas om han får behålla sin könsdrift. Ställd inför valet att antingen stanna kvar på anstalten — måhända för alltid — eller att bli kastrerad, kan han ofta förväntas föredraga kastreringen såsom en möjlighet för honom att bli frigiven.

En särskild omständighet, som synes tala för att tvångskastrering icke utan vägande skäl tillgripes, är den att ett kastreringsingrepp ansetts medföra bättre resultat i psykiskt hänseende, om vederbörande själv samtyckt därtill än om han underkastats det genom tvång. I fråga om de personer, som kastrerats i Danmark, har sålunda danska Retslægeraadets formand professor Knud Sand ansett sig kunna konstatera att ju mera fritt och spontant vederbörande önskat operationen, dess mera tillfredsställande har också resultatet därav blivit.

I avvaktan på de resultat som på frivillighetens väg stå att vinna har beredningen trots det vara riktigaast att tills vidare blott tillåta frivillig kastrering. Skulle det, sedan lagstiftningen någon tid varit i tillämpning, visa sig att den icke fyller sitt ändamål, torde lagen, om så anses lämpligt, kunna utbyggas att omfatta jämväl tvångskastrering.

Promemorian innehåller å s. 9—13 en översikt över den vid tiden för dess avgivande gällande utländska lagstiftningen på området ävensom å s. 17—22 redogörelse för vissa bland annat i Danmark verkställda undersökningar rörande kastreringens verkningar. Utskottet hänvisar i dessa stycken till promemorian.

Förslag i ämnet förelades 1944 års riksdag genom proposition nr 14. I propositionen gjorde *föredragande departementschefen, dåvarande statsrådet Bergquist* följande uttalande:

Beräffande den i vissa yttranden berörda frågan huruvida kastrering skall kunna genomföras även med tvång, synas övervägande skäl tala för att i enlighet med strafflagberedningens förslag bygga den nya lagstiftningen på frivillighetens grund. Ehuru givetvis kastrering kan vara påkallat av ett så starkt samhällsintresse att det är önskvärt att ingreppet företages oberoende av den ifrågavarande personens vilja, torde det vara välbetänkt att vid lagstiftning på detta område framgå med försiktighet. Kastrering av en person med sådana själsförmögenheter, att han är i stånd att lämna giltigt samtycke till åtgärden, torde sålunda ej böra tillåtas, med mindre han samtycker därtill. Endast i de fall då han på grund av rubbad själsverksamhet är ur stånd att lämna sådant samtycke, torde kastrering böra få äga rum därförutan. Även i detta fall bör emellertid, liksom i fråga om sterilisering, gälla att något våld ej må användas för att förmå honom att underkasta sig ingreppet. Något krav på att oförmågan att lämna samtycke skall vara varaktig torde icke behöva upptagas.

Vad nu sagts om att lagstiftningen bör bygga på frivillighetens grund utsluter helt naturligt icke, att en person stundom kan befinna sig i en sådan belägenhet att han själv känner sig nödsakad att begära eller giva sitt samtycke till kastrering för att undgå för honom allvarliga olägenheter. Den som är intagen å anstalt på grund av att hans abnorma könsdrift innebär en allvarlig fara för andra måste säga sig, att han har ringa utsikt att bli utskriven därifrån, så länge denna fara består. Hans önskan att bli utskriven kan därför utgöra ett starkt motiv för honom att underkasta sig kastrering.

Propositionen behandlades av *utskottet*, som i sitt däröver avgivna utlåtande, nr 13, icke yttrade sig i frågan om tvångskastrering.

I *motionerna I: 61 och II: 75* erinras bland annat om uttalanden av riksomfattande organisationer, vari kräves en omprövning av lagreglerna på förevarande område.

Strafflagberedningen hänvisar i sitt yttrande över motionerna till en början till sina ovan redovisade uttalanden. Beredningen fortsätter:

Enligt beredningens åsikt ha de i promemorian anförda betänkligheterna mot tvångskastrering behållit sin fulla giltighet.

Som stöd därför kan i främsta rummet anföras, att 1944 års lagstiftning synes ha fyllt sitt ändamål. Enligt inhämtade uppgifter ha under tiden den 1 juli 1944 (då kastreringslagen trädde i kraft)—den 1 januari 1949 företagits 109 kastreringar i vårt land på kriminalpolitisk eller blandad kriminalpolitisk och humanitär indikation. Siffran är icke obetydlig, om man ser den i relation till antalet sedlighetsförbrytare. Enligt den praxis, som tillämpas, torde kastrering utgöra förutsättning för att en sedlighetsförbrytare som på grund av sin könsdrift är samhällsvådlig skall kunna utskrivas från sinnessjukhus eller säkerhetsanstalt. Den intagne ställes alltså i dylika fall i valet mellan att lämna samtycke till kastrering eller att nödgas kvarbliva å anstalten. Otvivelaktigt måste detta i många fall innebära en stark press på vederbörande att medgiva att ingreppet företages. Han har ändock en valrätt.

Enligt beredningens åsikt måste detta förfarings sätt anses uppfylla alla rimliga anspråk ur samhällsskyddets synpunkt. Redan med gällande lagstiftning har man alltså möjlighet att genom kastrering prevenera mot sedlighetsbrott.

Motionärerna synas emellertid vilja förorda att kastrering skall kunna verkställas »i mera påtagligt samband med begånget sedlighetsbrott», än som för närvarande kan ske. De synas icke dela meningen att den allmänna opinionen i vårt land skulle taga avstånd från tanken på tvångskastrering, och de åberopa sig på uttalanden av »åtskilliga riksomfattande organisationer», som uppgevas kräva en omprövning av hithörande rättsregler.

En kastrering »i mera påtagligt samband med begånget sedlighetsbrott» skulle otvivelaktigt komma att framstå som ett straff. Även om man på sina håll icke skulle rygga tillbaka för att införa ett dylikt stymningsstraff — också dödsstraff och spöstraff ha som bekant sina förespråkare — synes det beredningen att en sådan åtgärd skulle innebära ett klart avsteg från gällande principer inom kriminalvården. Att tvångsmässigt, d. v. s. i sista hand med anlitande av fysiskt våld, föra en människa till operationsbordet för att mot hennes vilja företaga ett stymmande ingrepp i hennes könsorgan är näppligen förenligt med inriktningen av vårt reaktionssystem i övrigt.

Införandet av en dylik brottspåföljd läser icke kunna motiveras med hänvisning till sexualbrottslighetens utveckling. Såsom beredningen redan tidigare påvisat, är motionärernas påstående om en ökning av sedlighetsbrottens omfattning felaktigt; begränsar man sig till tiden efter kastreringslagens ikraftträdande synes tvärtom en tillbakagång av denna brottslighet kunna konstateras.

Vad angår de erfarenheter från Danmark som motionärerna åberopa, har tvångskastrering — beredningen vederligt — i varje fall fram till år 1946 icke tillgripits där i något enda fall. Beredningen äger icke kännedom, huruvida det förekommit därefter. De åberopade erfarenheterna från Danmark

synas gälla kastrering med vederbörandes samtycke, en åtgärd, varav vi också i Sverige, det har redan framgått, äga vissa erfarenheter.

Det må slutligen nämnas, att sedan den nationalsocialistiska regimen i Tyskland på sin tid infört institutet tvångskastrering i den tyska straffrätten, bestämmelserna härom blivit upphävida av det allierade kontrollrådet genom en lag den 30 januari 1946.

Med det anförda vill beredningen bestämt taga avstånd från tanken på att införa tvångskastrering i svensk rätt. Beredningen finner följaktligen icke heller något skäl föranleda till en sådan utredning som i motionerna föreslås.

Medicinalstyrelsen yttrar, efter att hava erinrat om innebörden av de i 1 § lagen om kastrering upptagna indikationerna, följande.

Från lagens ikraftträdande den 1 juli 1944 och till den 31 december 1948 hade till medicinalstyrelsen inkommit 126 berättelser om enligt lag verkställd kastrering. Tillståndet till kastrering hade meddelats av medicinalstyrelsen i 124 fall och av två läkare i de återstående två fallen. I 65 av fallen hade tillståndet meddelats på kriminalpolitisk indikation, i 44 fall på kriminalpolitisk och humanitär indikation, varvid de båda indikationerna kunde anses lika starka och var för sig tillräckliga för bifall, och i 17 (15 + 2) fall på humanitär indikation. 100 av de kastrerade hade gjort sig skyldiga till sexualförbrytelser, vilka fördela sig på följande olika brott: otukt med minderårig 34, homosexuella handlingar 28, våldtäkt 15, exhibitionism 14 och blodskam 9. Av de återstående 26 hade 13 visat sexuell aggressivitet och 13 besvärats av abnormt stark drift. De psykiska abnorm- och sjukdomstillstånd, som förekommit hos de 126 kastrerade, fördela sig på följande diagnoser: oligofreni (psyisk efterblivenhet) 88 fall, psykopati 21, schizofreni 6, kronisk encephalit 5, psykoinfantilism 4 och demenstillstånd 2.

Enligt Kungl. Maj:ts föreskrift i 8 § tillämpningskungörelsen till kastrengslagen ha 66 fall undergått efterundersökning. Av dessa 66 hade emellertid 8 fall kastrerats före lagens tillkomst. Av de 66 efterundersökta hade 13 fortfarande könsdrift och 9 hade förmåga till fullbordat sexuellt umgänge. De med bibehållen drift voro oligofrena (5 av 48 undersökta) och psykopater (8 av 11 undersökta). Av dem som bibehållit förmågan till samlag voro 3 oligofrena och 6 psykopater. Något brottsrecidiv hade ännu icke förekommit hos de 66 efterundersökta. Så länge en man har kvar sin könsdrift, kan han vara potentiellt farlig. Något radikalmedel mot sexualförbrytelser kan kastrering alltså icke anses vara.

Det hittillsvarande svenska materialet är som av ovanstående redogörelse framgår för litet för att medgiva några mera vittgående slutsatser även om det bleve föremål för en mer ingående bearbetning. Frågan om den utredning, varom motionärerna hemställt, synes därför vara för tidigt väckt.

Bortsett från det resultat, en sådan eventuell framtida utredning kan ge, har frågan om tvångskastrering emellertid en principiell sida, som redan nu kan diskuteras. Ur medicinsk synpunkt är kastrering en nödfallsutväg, enär läkekonsten ännu icke förfogar över andra behandlingsmetoder med här äsyftad verkan. Kastreringen är dessutom ett grovt stympande ingrepp och, då det icke företages enligt lag eller av medicinska skäl, att anse som svår kroppsskada i strafflagens mening. Ett införande av tvångskastrering skulle, även om därmed endast avsåges att förebygga sexualbrott, lätt komma att uppfattas som ett återinförande av kroppsstraff i vår lagstiftning, vilket måste anses betänkligt.

Sinnesundersökning vid sedlighetsbrott.

Förutsättningarna för sinnesundersökning i brottmål angivas i 41 § *sinnessjuklagen*. I paragrafens första stycke stadgas, att om anledning föreligger till antagande att den, som är misstänkt för brott, begått brottet under inflytande av sådan själslig abnormitet eller tillfälligt rubbad själsvksamhet som avses i 5 kap. 5 § strafflagen, domstolen skall förordna om sinnesundersökning, där ej av särskilda skäl sådan undersökning finnes behövlig. Sinnesundersökning skall ock ske, där domstolen finner särskild utredning om den misstänktes sinnesbeskaffenhet vara av betydelse för bestämmande av påföljd för brottet eller eljest för målets avgörande. I andra stycket föreskrives, att om brottet ej finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning må ske endast när särskilda skäl därtill äro.

Sinnesundersökning av den, som förvaras i häkte, skall enligt 42 § verkställas å sinnessjukavdelning vid fångvården av där anställd läkare, medan sådan undersökning av den, som befinner sig på fri fot, enligt 43 § skall verkställas av läkare, som för dylikt ändamål är anställd vid statligt sinnessjukhus.

Här må erinras om att i 18 kap. 13 § *strafflagen*, vilket lagrum behandlar tukt och sedlighet sårande gärning, såsom straff stadgas böter eller fängelse.

Bestämmelsen i 41 § *sinnessjuklagen* fick sin nuvarande utformning vid den revision av strafflagens tillräknelighetsbestämmelser samt reglerna om sinnesundersökning m. m., som genomfördes vid 1945 års riksdag.

Den till grund för lagstiftningen liggande utredningen verkställdes av *strafflagberedningen*. I dess betänkande (SOU 1942:59) föreslogs en bestämmelse av samma innehåll som i nuvarande 41 § andra stycket *sinnessjuklagen*. Till motivering för bestämmelsen anförde beredningen:

De olägenheter som en sinnesundersökning medför för den tilltalade göra det angeläget att undersökning icke beslutas då densamma skulle innebära ett större mått av lidande och obehag än det straff domstolen kan tänkas komma att utmäta. Särskilt gäller detta då högre straff än böter ej anses böra komma i fråga. Nackdelarna av att den tilltalade dömes till straff, ehuru han kanske bort förklaras straffri, äro här mindre än då frihetsstraff skall ådömas. I särskilda fall kan dock sinnesundersökning vara önskvärd såsom ett medel att få den tilltalade omhändertagen. I andra stycket av paragrafen har med anledning av det nu anförda upptagits en bestämmelse av innehåll att, där brottet ej finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning må ske endast när särskilda skäl därtill äro. Därest domstolen icke vill utmäta högre straff än böter, skall alltså i regel domstolen på det föreliggande materialet bedöma om den tilltalade kan anses hava begått brottet under inflytande av sinnessjukdom eller sinnesslöhet. Detta torde överensstämma med nuvarande praxis. I allmänhet torde domstolarna vara benägna att i mål om ansvar för rena bagatellförseelser icke ingå i någon prövning av frågan om den tilltalade lider av psykisk abnormitet och i vart fall anse att anledning saknas att presumera ett kausalsamband mellan denna och den åtalade förseelsen.

Den av beredningen föreslagna undantagsbestämmelsen för bötesfall upptogs icke i den proposition i ämnet, nr 239, som förelades 1945 års riksdag. *Föredragande departementschefen, dåvarande statsrådet Bergquist*, uttalade i propositionen, att en dylik föreskrift knappast torde vara behövlig.

Bestämmelsen i 41 § andra stycket sinnessjuklagen infördes på hemställan av *utskottet*, som därvid i sitt utlåtande, nr 37, uttalade, att det vore angeläget att beslut om sinnesundersökning, med hänsyn till de olägenheter som alltid vore förenade med en sådan undersökning, över huvud taget icke meddelades i mål av mindre allvarlig beskaffenhet. Utskottet erinrade om att det föreslagna förbehållet att sinnesundersökning även vid bötesbrott finge ske när särskilda skäl därtill äro torde utgöra en tillfyllestgörande garanti för att undersökning verkligen komme till stånd i sådana undantagsfall, då sakliga skäl talade för en undersökning av sinnesbeskaffenheten.

Riksåklagarämbetet har under erinran om vissa i första kammaren den 3 november 1948 gjorda uttalanden tillställt statsåklagarna en cirkulärskrivelse av den 8 november 1948, avsedd att jämväl delgivas dem underställda åklagare, vari bl. a. anföres följande:

I anledning av vad som sålunda förekommit vill ämbetet till en början framhålla att tukt och sedlighet sårande gärningar som företas mot minderåriga endast mera sällan torde vara av den lindriga natur att brottet kan anses förskylla allenast böter. Redan av denna anledning lägger bestämmelsen i 41 § andra stycket sinnessjuklagen icke hinder i vägen mot verkställande av sinnesundersökning. Även om man i något fall kan räkna med att det aktuella brottet icke kommer att förskylla högre straff än böter, hindrar nämnda lagrum likväl icke en undersökning. Sådana särskilda skäl till sinnesundersökning som omförmålas i nämnda lagrum torde nämligen vara för handen så snart man har anledning antaga att risk för återfall i brott av förevarande slag föreligger. Denna risk är självfallet särskilt stor vid ifrågavarande brott.

Uppenbarligen är det med hänsyn till samhällets skydd mot brottslingar av ifrågavarande slag synnerligen angeläget att sinnesundersökning kommer till stånd i alla de fall där återfall kan befaras. Undersökningen kan leda till att den tilltalade befinnes vara så själsligt abnorm att han efter straffriförklaring blir intagen å sinnessjukhus. I andra fall kan undersökningen giva vid handen att förvaring bör ådömas eller att den tilltalade bör, med begagnande av 8 § lagen om villkorlig dom, erhålla psykiatrisk vård å anstalt eller ställas under tillsyn av hjälpverksamhetsläkare vid vederbörande sinnessjukhus.

Riksåklagarämbetet säger sig med vad sålunda anförts hava velat fästa statsåklagarnas uppmärksamhet på att yrkande om sinnesundersökning bör av åklagaren framställas i alla de fall, där någon som gjort sig skyldig till sexuellt angrepp mot minderårig kan befaras återfalla i sedlighetsbrott. Åklagaren bör vidare enligt cirkulärskrivelsen, sedan undersökningsresultatet föreligger, framställa yrkande om den kriminalpolitiska åtgärd som i det särskilda fallet är erforderlig för att skydda samhället mot fortsatt sådan brottslighet från den tilltalades sida. Riksåklagarämbetet anmodar tillika åklagarna att till ämbetet inberätta utgången i de mål däri 18 kap. 13 § strafflagen tillämpats å brott som inneburit sexuellt angrepp

mot minderårig. Därvid bör tillika angivas huruvida åklagaren ämnar fullfölja talan mot domen.

Genom *kungl. brev den 25 februari 1949* hava vissa åtgärder föreskrivits i anledning av den starkt ökade arbetsbelastningen på sinnessjukavdelningarna vid fångvården. I ett vid brevet fogat meddelande erinras om att fångvårdens undersökningsorganisation för de häktade har en katastrofal arbetsbalans. I meddelandet anföres bland annat:

Några siffror skola anföras här för att belysa läget. Den 1 februari 1949 var antalet undersökningsfall inom fångvården 151. Av dem hade 36 väntat i mer än två månader. Längsta tillåtna undersökningstiden utan anstånd är sex veckor. Fångvården disponerar för denna uppgift ca 8 läkare, vilka hinna med ca 40 utlåtanden i månaden. Antalet inläggande undersökningsfall är därför 3 à 4 gånger så stort som det borde vara med denna organisation. De rättspsykiatriska avdelningarna disponera 13 läkare och hade den 1 februari 1949 136 undersökningsfall.

Innebörden av de föreskrivna åtgärderna är i huvudsak, att vissa sinnesundersökningar av häktade skola överföras från den därför avsedda organisationen, sinnessjukavdelningarna vid fångvården, till rättspsykiatriska avdelningar vid statens sinnessjukhus. Dessas uppgift är, såsom ovan nämnts, att verkställa sinnesundersökningar av icke häktade. Undersökningarna av de häktade skola enligt föreskrift i brevet, med de undantag som medicinalstyrelsen föreskriver, äga företräde framför de undersökningar, som eljest skola utföras på den rättspsykiatriska avdelningen. I meddelandet framhålls såsom en följd härav att övriga undersökningsfall finge vänta, vilket vore beklagligt. Emellertid uttalas, att detta icke hade så svåra skadeverkningar som överbeläggningen på fångvårdens sinnessjukavdelningar med därav följande risk får svåra orosutbrott o. s. v.

I motionerna I: 110 och II: 135 anföres bland annat:

Sedlighetsbrotten äro för närvarande föremål för behandling av straffrättskommittén inom ramen för det allmänna reformarbetet på kriminallagstiftningens område. Riksdagen får därför anledning att i sinom tid taga ställning till frågan i dess helhet. Resultatet av kommitténs arbete kan emellertid komma att dröja.

I avbidan härpå synas vissa åtgärder utan tidsutdräkt böra företagas beträffande en särskild grupp brottslingar inom sedlighetsbrottens område, nämligen dem som föröva sådana »tukt och sedlighet sårande gärningar», som avses i 18 kap. 13 § andra punkten strafflagen.

Under nämnda lagrum falla ett stort antal sedlighetsårande förfaranden av tämligen skiljaktig natur. I huvudsak torde man kunna urskilja tre huvudgrupper:

1) exhibitionism, d. v. s. blottande av könsorganen för personer av motsatt kön,

2) andra sexuella angrepp, som äro riktade mot personer av motsatt kön och som icke innefatta våldtäkt, försök till våldtäkt, incest eller annan straffbelagd otukt, samt

3) vissa homosexuella förfaranden, som icke kunna betecknas som otukt.

Bland dem som föröva dessa brott kunna de homosexuella i detta sammanhang lämnas å sido, särskilt med hänsyn till att homosexuella angrepp mot minderåriga i stor utsträckning falla under 18 kap. 10 § strafflagen.

Vad angår exhibitionisterna, torde de flesta av dessa utgöras av intellektuellt efterblivna och psykoinfantila individer vilka ofta torde vara i behov av psykiatrisk vård i någon form.

Den återstående gruppen, som alltså består av dem som föröva andra sedlighetssårande gärningar än de nyss berörda, torde i icke ringa mån innesluta sexualförbrytare av vida allvarligare slag. Bland dessa torde man nämligen ha att söka åtskilliga abnorma individer, som kanske endast er-tappas med exempelvis otuktig beröring av småflickor, men som endast på grund av omgivningens vaksamhet, skrämsel eller andra tillfälliga omständigheter stanna därvid. Här är det alltså fråga om människor, vilka ofta lida av djupgående psykiska defekter och som, om de icke bli föremål för vård, kunna bli till påtaglig fara för sin omgivning. Det framstår därför som synnerligen angeläget att deras abnormitet blir fastställd så att vård-behovet kan tillfredsställas. Vanliga straff torde på personer av här avsedd beskaffenhet icke ha någon nämnvärd återhållande effekt.

Vad som nu föranleder, att detta spörsmål bör uppmärksammas, är att de personer som lagföras för brott mot 18 kap. 13 § andra punkten straff-lagen — i motsats till andra sedlighetsförbrytare — i allmänhet *icke* bli föremål för sinnesundersökning.

En ändring av domstolarnas praxis synes snarast böra komma till stånd.

Detta kan ske på i huvudsak två vägar. I ett uttalande, som representanter för ett stort antal svenska kvinnoföreningar riktat till straffrättskommittén, har man i första hand pekat på önskvärdheten av en skärpning av påfölj-den för sedlighetssårande gärningar för att därigenom giva domstolarna större möjligheter att förordna om sinnesundersökning. Som nyss anförts torde emellertid påföljden som sådan ha ringa betydelse för att avhålla de människor, som det här är fråga om, från att begå sina brott. Man bör vidare minnas att under 18 kap. 13 § strafflagen kunna hänföras också vissa okynnesförseelser, som i och för sig icke böra medföra strängare påföljd än böter. Med hänsyn härtill och då det kan möta betänkligheter att ta upp frågan om påföljden, innan utredning om lagstiftningens framtida utform-ning på detta område föreligger, synes det mig att en straffskärpning icke är den lämpligaste lösningen, åtminstone för närvarande.

Det syfte man i själva verket vill tillgodose, nämligen att de här ifrå-gavarande förbrytarna regelmässigt underkastas sinnesundersökning, kan man också nå på enklare sätt. Det borde sålunda enligt min mening vara möjligt att uttryckligen undantaga sedlighetssårande handlingar från den i 41 § andra stycket sinnessjuklagen stadgade begränsningen av sinnesun-dersökningar vid bötesbrott.

Strafflagberedningen yttrar i anledning av motionerna I: 110 och II: 135:

I motionerna beröres endast ett område av sexualbrottsligheten, nämligen tukt och sedlighet sårande gärningar. Straffskalan för detta brott är böter eller fängelse; vanligen stannar straffet vid böter. Den i 41 § andra stycket sinnessjuklagen uttryckta begränsningen i tillämpandet av sinnesun-dersökning beträffande lagöverträdare, vilkas brott endast förskylla böter, sy-nes ha föranlett domstolarna att, såsom i motionerna anföres, tämligen ofta underlåta att förordna om sinnesundersökning beträffande dem som för-övat tukt och sedlighet sårande gärning.

Beredningen kan helt instämma i vad som anföres i motionerna om önsk-värdheten av att detta klientel blir föremål för sinnesundersökning. För att nå detta syfte torde det icke vara nödvändigt eller ens lämpligt att — så-som någon gång föreslagits — skärpa de i 18 kap. 13 § strafflagen stad-gade påföljderna. I själva verket torde icke 41 § andra stycket sinnessjuk-

lagen böra tolkas så att sinnesundersökning vanligen skulle böra underlåtas beträffande de sedlighetsförbrytare som falla under 18 kap. 13 § strafflagen. Då beredningen på sin tid föreslog den avfattning lagrummet nu har, framstod det för beredningen som naturligt, att »särskilda skäl» i de flesta fall borde anses föreligga, när fråga vore om sedlighetsbrott. Det må nämnas, att denna uppfattning även kommit till uttryck i en från riksåklagarämbetet till rikets åklagare riktad cirkulärskrivelse, vari åklagarna anmodas att i mål av förevarande beskaffenhet hemställa om sinnesundersökning av den tilltalade.

Redan en förnuftig tillämpning av gällande rätt torde alltså föranleda, att det med motionerna avsedda klientelet vanligen underkastades sinnesundersökning. En tukt och sedlighet sårande handling utgör — om den icke är en alldeles uppenbar okynnesförseelse eller den föröfvats under tillfälliga omständigheter, som tydligt giva vid handen att den icke kan återföras på någon psykisk rubbing hos gärningsmannen — ett symptom på att vederbörandes sinnesbeskaffenhet avviker från det normala och att han är i behov av psykisk eller annan vård i någon form. Vid sidan av vård på sinnessjukhus förfogar man numera över talrika möjligheter att genom förmedling av en villkorlig dom åvägbringa den vård som framstår som mest ändamålsenlig.

Som symptom på ett vårdbehov har en tukt och sedlighet sårande gärning så mycket större betydelse ur de synpunkter, som i detta sammanhang böra beaktas, som gärningsmannens abnormitet kan vara mera djupgående och hans vådlighet i motsvarande grad större, än den aktuella gärningen kanske tyder på. Först genom en sinnesundersökning kan det fastställas hur härmed förhåller sig. En dylik undersökning är också vanligen motiverad för att domstolen skall kunna taga ställning till den behandling, som kan vara av behovet påkallad. Under alla förhållanden är det enligt beredningens åsikt påkallat, att domstolen införskaffar sådant läkarintyg beträffande den tilltalade, som avses i 4 § lagen om särskild förundersökning i brottmål.

Ehuru, såsom ovan framhållits, motionernas syfte tillgodoses redan av gällande rätt, kan det vara lämpligt att den särställning, ifrågavarande gärningar intaga bland övriga bötesbrott, kommer till tydligt uttryck i lagtexten. Beredningen förordar fördenskull, att 41 § andra stycket sinnessjuklagen förtydligas i förevarande hänseende i överensstämmelse med motionernas förslag. En dylik lagändring synes vara av så enkel beskaffenhet, att den skulle kunna genomföras utan särskild utredning.

Medicinalstyrelsen anför:

Syftet med motionen är att en särskild grupp av brottslingar inom sedlighetsbrottens område, nämligen de som föröva sådana tukt och sedlighet sårande gärningar som avses i 18 kap. 13 § andra punkten strafflagen, regelmässigt skulle underkastas sinnesundersökning. Då normalstraffet i dylika fall är böter, ådömas också sådana i det övervägande antalet fall. Enligt 41 § andra stycket sinnessjuklagen må, då brott icke finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning av den misstänkte ske, endast när särskilda skäl äro därtill. Domstolarna synas också enligt motionären draga sig för att förordna om sinnesundersökning i dylika fall.

Ehuru medicinalstyrelsen i likhet med motionären anser, att nämnda sedlighetsförbrytare böra bli föremål för sinnesundersökning i ökad omfattning, får styrelsen dock göra vissa erinringar.

I en skrivelse till statsåklagarna av den 8 november 1948 har riksåklagar-

ämbetet bl. a. framhållit, att tukt och sedlighet sårande handlingar, som företas mot minderåriga, endast mera sällan torde vara av den lindriga natur, att brottet kan anses förskylla allenast böter. Redan av denna anledning lägga bestämmelserna i 41 § andra stycket sinnessjuklagen icke hinder i vägen för förordnande om sinnesundersökning. Även om man i något fall kan räkna med att brottet icke kommer att förskylla högre straff än böter hindrar nämnda lagrum likväl icke en undersökning. Sådana *särskilda skäl* till sinnesundersökning som omförmälas i nämnda lagrum torde nämligen vara för handen, så snart det föreligger risk för återfall i brott av samma slag.

Det synes sannolikt att sedlighetsförbrytare efter riksåklagarens initiativ komma till sinnesundersökning i betydligt ökad omfattning.

Med hänsyn till vad riksåklagaren anfört synes den ifrågasatta ändringen av lydelsen i 41 § sinnessjuklagen ej vara påkallad. Sedlighetsbrotten äro för övrigt som motionären framhåller för närvarande under behandling av straffrättskommittén.

Frågan om sinnesundersökning vid brott enligt 18 kap. 13 § strafflagen har berörts även i vissa yttranden över motionerna II: 17 och I: 18.

Sålunda hava *socialstyrelsen* och *fångvårdsstyrelsen* erinrat om riksåklagarens cirkulärskrivelse till statsåklagarna av den 8 november 1948.

Socialstyrelsen anför därutöver:

Styrelsen delar motionärernas uppfattning, att alla sexualförbrytare, även de som endast göra sig skyldiga till tukt och sedlighet sårande handlingar, böra sinnesundersökas. Möjlighet härtill torde redan nu föreligga jämlikt 41 § sinnessjuklagen. Enligt nämnda lagrum må, då brott icke finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning äga rum, när särskilda skäl motivera en sådan åtgärd. Enligt styrelsens mening äro sexualförbrytelser, även de av lindrigare karaktär, av sådan art, att sinnesundersökning i regel bör komma till stånd.

Straffrättskommittén yttrar:

Kommittén vill vidare erinra om möjligheten för domstolarna att jämlikt 41 § sinnessjuklagen förordna om sinnesundersökning av personer, som misstänkas för brott. Enligt nämnda lagstadgande må emellertid, om brottet icke finnes förskylla svårare straff än böter, sinnesundersökning av den misstänkte ske endast när särskilda skäl därtill äro. Med anledning härav vill kommittén framhålla, att även om de personer, som lagföras för brott mot 18 kap. 13 § andra punkten strafflagen, i stor utsträckning ådömas allenast böter, böra enligt kommitténs mening med hänsyn till dessa brotts natur i regel sådana särskilda skäl anses föreligga, att sinnesundersökning äger rum. Därest sinnesundersökning verkställes, torde domstolarna i varje särskilt fall få den kännedom om orsakerna och bakgrunden till brottet, som på forskningens nuvarande ståndpunkt står att vinna, ävensom ökade möjligheter att bedöma om vårdbehov föreligger eller vilka åtgärder som i övrigt böra vidtagas inom ramen för gällande reaktionssystem för att förebygga återfall i brott av detta slag.

Det kan i detta sammanhang erinras, att frågan om vidgade möjligheter för domstolarna att förordna om sinnesundersökning av personer, som gjort sig skyldiga till sedlighetsförbrytelser, har berörts i en framställning till kommittén från ett antal svenska kvinnoorganisationer.

Utskottet.

Ämnet för ifrågavarande motioner är sedlighetsbrotten. I motionen II: 17 föreslås en allmän utredning med uppgift att överväga åtgärder till skydd för barn och ungdom mot sexualförbrytare. De övriga motionerna åsyfta lagändringar, varigenom samhällsskyddet mot sexualbrottsligheten på enstaka punkter skulle kunna förbättras.

Sedlighetsbrotten ha under den senaste tiden varit föremål för särskild uppmärksamhet och betraktas i vida kretsar med oro. Även motionerna synas i viss mån vara uttryck för dessa stämningar.

I det föregående har redovisats visst material rörande frekvensen av sedlighetsbrott. Detta gör icke anspråk på fullständighet. Varken i fråga om det verkliga antalet dylika brott eller de begångna brotternas svårhet torde några bestämda slutsatser kunna dragas. Materialet avspeglar emellertid utvecklingen av brottsligheten på förevarande område. Det giver tydligt vid handen, att någon nämnvärd ökning av antalet sedlighetsbrott icke ägt rum. Snarare torde man vara berättigad antaga, att frekvensen under de senaste åren i stort sett varit oförändrad.

Strafflagens bestämmelser om sedlighetsbrott äro föremål för revision genom straffrättskommittén. Även på andra lagstiftningsområden, som äro av betydelse i förevarande sammanhang, pågår ett omfattande reformarbete. Här må särskilt erinras om strafflagberedningens arbete på reformer inom det straffrättsliga reaktionssystemets område. Det är enligt utskottets mening uppenbart, att det pågående reformarbetet ej bör avbrytas. Utskottet kan sålunda icke förorda, att en allmän utredning skulle i förevarande del övertaga de nu verksamma utredningsorganens arbetsuppgifter. Frågan blir i stället, om ytterligare utredningsorgan erfordras för att giva allsidig belysning åt hithörande problem och samordna skyddet mot sexualbrottsligheten. I motionen II: 17 har angivits, att orsakerna till sedlighetsbrotten, återfallsfrekvensen i sådana brott och de skador, som vållats barn och ungdom genom sexualförbrytare, borde göras till föremål för särskild utredning och att en uttömmande behandling av dessa spörsmål icke kunde förväntas av de nu arbetande organen.

De båda först nämnda spörsmålen äga nära inbördes sammanhang. Straffrättskommittén har i sitt yttrande förklarat, att den har för avsikt att tillgodogöra sig de resultat som uppnåtts inom den vetenskapliga forskningen, men har tillika uttalat, att den icke har något att erinra mot en mera omfattande utredning av det slag som åsyftas i motionen. Utan tvivel vore det av stort värde, om en ingående undersökning verkställdes på förevarande område. Resultaten av undersökningen skulle kunna tillgodogöras icke blott av straffrättskommittén utan även av övriga utredningar, vilka i sin verksamhet ha att syssla med sexualbrottsligheten. Utskottet finner emellertid icke påkallat att tillsätta en särskild kommitté för ändamålet. Undersökningen synes kunna ske under enklare former. I socialstyrelsens yttrande har

föreslagits, att nämnda styrelse skulle i samråd med medicinalstyrelsen låta utföra de erforderliga specialundersökningarna. En dylik anordning synes i och för sig lämplig. Även andra utvägar äro emellertid tänkbara. Sålunda skulle specialundersökningarna kunna utföras för straffrättskommitténs räkning och resultaten publiceras av nämnda kommitté. Med hänsyn till innehållet i yttrandena förväntar utskottet, att erforderliga initiativ komma att tagas av de berörda myndigheterna och utredningsorganen efter samråd med varandra. Utskottet finner därför ej påkallat föreslå riksdagen att rikta någon framställning i ämnet till Kungl. Maj:t.

Vad här uttalats torde i stort sett även gälla det återstående av motionärerna utpekade undersökningsområdet. En samling och bearbetning av tillgängligt material rörande de för sexualbrott utsatta barnens reaktioner och psykologiska utveckling m. m. skulle kunna bliva av värde ur flera synpunkter. Framför allt skulle man härigenom få underlag för en omprövning av nu tillämpade metoder vid förhör med barnen. Av hänsyn till barnen torde emellertid dessa undersökningar böra utföras med varsamhet och grundas uteslutande å redan tillgängligt material.

Utskottet finner angeläget, att de särskilda åtgärderna mot sexualbrottligheten samordnas. Icke heller för detta ändamål torde emellertid en särskild kommitté vara erforderlig. Det torde ankomma på de nu arbetande utredningsorganen, främst straffrättskommittén, att tillse att en dylik samordning sker.

Motionärerna efterlysa även åtgärder för att åstadkomma bättre bevakning i parker och å andra allmänna platser. Denna fråga synes böra lösas i samband med andra spörsmål rörande polisväsendets organisation och användning.

I motionerna I: 61 och II: 75 påyrkas utredning angående frågan, under vilka förutsättningar kastrering måtte kunna verkställas i mera påtagligt samband med sedlighetsbrott. Motionärerna synas närmast åsyfta införande av möjlighet till tvångskastrering av sedlighetsförbrytare.

Gällande lag om kastrering, som infördes år 1944, förutsätter, att den person, å vilken ingrepp skall företagas, samtyckt till åtgärden. Vid lagens tillkomst dryftades ingående frågan om kastreringen borde vara frivillig eller om möjlighet skulle öppnas till tvångskastrering. Frågan sågs huvudsakligen ur praktiska synpunkter. Enighet rådde om att något behov av tillgång till tvångskastrering då icke förelåg. Såvitt utskottet kunnat finna ha erfarenheterna från lagens tillämpning icke givit vid handen annat än att lagen på nöjaktigt sätt uppfyller sitt ändamål. På grund härav och då tvångskastrering icke bör lagfästas utan tvingande skäl, har utskottet icke funnit anledning förorda den av motionärerna begärda utredningen.

I motionerna I: 110 och II: 135 föreslås ändring av 41 § andra stycket sinnessjuklagen i syfte att personer, som åtalas för tukt och sedlighet sårande gärningar mot barn och ungdom, i större omfattning än nu sker skola bliva föremål för sinnesundersökning. Den ovan redovisade utredningen synes giva vid handen, att sinnesundersökning vid dylika brott sker förhållandevis sällan.

Utan tvivel föreligger ofta psykisk abnormitet hos dem som föröva ifrågavarande brott. En undersökning av sinnesbeskaffenheten bör, icke minst med tanke på risken för framtida återfall i sexualbrottslighet av måhända grövre slag, komma till stånd i ökad utsträckning. Viss varsamhet måste dock iakttagas med tanke på de svårigheter, varunder den för sinnesundersökningar avsedda organisationen nu arbetar. Även i förevarande fall måste domstolen, efter prövning av samtliga föreliggande omständigheter och helst efter inhämtande av läkarintyg enligt lagen om särskild förundersökning i brottmål, avgöra, om sinnesundersökning är nödvändig.

Redan den nuvarande formuleringen av 41 § sinnessjuklagen giver domstolarna befogenhet att låta verkställa sinnesundersökning i den utsträckning här förordats. Efter det initiativ i frågan som tagits av riksåklagarämbetet lär det vara att förvänta, att domstolarna mera än tidigare komma att beakta behovet av att sinnesundersökning sker i de fall, då sådan enligt vad ovan nämnts kan anses vara av betydelse.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner sig utskottet icke kunna tillstyrka den föreslagna lagändringen. Mot densamma synes jämväl kunna anföras, att den skulle kunna anses innebära en anvisning att förordna om sinnesundersökning vid vissa i 18 kap. 13 § strafflagen upptagna tukt och sedlighet sårande gärningar, vilka närmast utgöra rena ordningsförseelser, exempelvis utbudande av sedlighetssårande bilder.

På ovan angivna skäl får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, II: 17, I: 61, II: 75, I: 110 och II: 135, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1949.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Lodenius, Olofsson, fru Lindström, herrar John Wiktor Jonsson, Georg Pettersson och fröken Andersson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud, Johnsson i Stockholm*, Landgren, Fagerholm, fru Johansson i Skövde* och herr Svensson i Stenkyrka.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Rylander*, fru *Lindström*, herr *Johnsson* i Stockholm och fru *Johansson* i Skövde, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Ämnet för — — — (lika med utskottet) — — — kunna förbättras.

Sedlighetsbrotten ha — — — (lika med utskottet) — — — dessa stämningar.

I det — — — (lika med utskottet) — — — varit oförändrad.

Strafflagens bestämmelser — — — (lika med utskottet) — — — arbetande organen.

De båda förstnämnda spörsmålen äga nära inbördes sammanhang. Straffrättskommittén har i sitt yttrande förklarat, att den har för avsikt att tillgodogöra sig de resultat som uppnåtts inom den vetenskapliga forskningen beträffande orsakerna och bakgrunden till sedlighetsbrott. Däremot torde det icke falla inom vare sig straffrättskommitténs eller strafflagberedningens uppdrag att företaga sådana socialpsykiatriska specialundersökningar, bestående i bearbetning av de hos medicinalstyrelsen samlade berättelserna rörande verkställda sinnesundersökningar av sexualförbrytare, sjukhusjournaler m. m., som kunna ställas till förfogande beträffande på sinnessjukhus intagna abnorma, och övriga tillgängliga handlingar, varom i motionen närmast är fråga. Straffrättskommittén har också uttalat, att den icke har något att erinra mot en mera omfattande utredning av det slag som åsyftas i motionen. Strafflagberedningen har påpekat, att i den mån de psykiska behandlingsmetoderna för abnorma genom bearbetning av dylikt material eller på annat sätt bör bli föremål för intensifierat studium, detta är en rent medicinsk forskningsuppgift och att åtgärder för främjande av vetenskaplig forskning på detta liksom på andra områden faller utom beredningens kompetens. Utan tvivel vore det av stort värde, om en ingående undersökning verkställdes på förevarande område. Resultaten av undersökningen skulle kunna tillgodogöras icke blott av straffrättskommittén utan även av övriga utredningar, vilka i sin verksamhet ha att syssla med sexualbrottsligheten. Utskottet finner emellertid icke påkallat att tillsätta en särskild kommitté för ändamålet. Huvudsakligen lär det bliva fråga om sådana socialpsykiatriska undersökningar som ovan nämnts. Dessa undersökningar torde, såsom socialstyrelsen föreslagit, lämpligen böra ledas av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen i samråd. Av yttrandena framgår visserligen, att de berörda myndigheterna hysa intresse för att dylika undersökningar skola verkställas. Dessa torde emellertid, för att en allsidig utredning av hithörande problem skall komma till stånd, bliva så omfattande, att de förutsätta beslut av Kungl. Maj:t. På Kungl. Maj:t synes jämväl böra ankomma att meddela närmare föreskrifter rörande desamma. En framställning i ämnet torde därför böra göras av riksdagen hos Kungl. Maj:t.

En samling och bearbetning av tillgängligt material rörande de för sexual-

brott utsatta barnens reaktioner och psykologiska utveckling m. m. skulle även vara av värde ur flera synpunkter. Framför allt skulle man härigenom få underlag för en omprövning av nu tillämpade metoder vid förhör med barnen. Dessa undersökningar synas böra utföras i anslutning till de ovan förordade. Av hänsyn till barnen torde emellertid undersökningarna i fråga böra utföras med varsamhet och grundas uteslutande å redan tillgängligt material.

Utskottet finner — — — (lika med utskottet) — — — samordning sker.

Motionärerna efterlysa även åtgärder — — — (lika med utskottet) — — — och användning.

I motionerna I: 61 och II: 75 — — — (lika med utskottet) — — — av sedlighetsförbrytare.

Gällande lag — — — (lika med utskottet) — — — begärda utredningen.

I motionerna I: 110 och II: 135 — — — (lika med utskottet) — — — förhållandevis sällan.

Utän tvivel — — — (lika med utskottet) — — — är nödvändig.

Redan den — — — (lika med utskottet) — — — förevarande fall.

Med hänsyn — — — (lika med utskottet) — — — sedlighetssårande bilder.

På ovan angivna skäl får utskottet hemställa,

A) att riksdagen i anledning av motionen II: 17 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om anordnande av socialpsykiatriska undersökningar av sedlighetsförbrytare och offer för sådana i enlighet med vad utskottet ovan förordat, samt

B) att motionerna I: 61, II: 75, I: 110 och II: 135 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

2) av fröken *Andersson* och herr *Fagerholm*, vilka anfört:

Sexualbrottsligheten har under den senaste tiden betraktats med stigande oro. Upprörande fall av sådan brottslighet ha kommit till allmänhetens kännedom. Från skilda håll ha krav rests på effektiviserade åtgärder mot sedlighetsförbrytarna. Sexualbrott mot barn ha en särskilt oroväckande karaktär genom de allvarliga, stundom livslånga psykiska och fysiska skador som vållas offren. Det av utskottet redovisade materialet synes visserligen giva vid handen, att antalet otuktsbrott, våldtäktsbrott samt tuktt och sedlighetssårande gärningar icke undergått någon påvisbar ökning. Redan det föreliggande materialet visar emellertid hur allvarligt läget är. Att åstadkomma ett effektivt skydd för barnen mot sexuella övergrepp måste vara ett samhällsintresse av första ordningen. En utredning med uppgift att överväga åtgärder i sådant syfte bör därför komma till stånd. Utredningen synes lämpligen böra ske i de former och i första hand inriktas på de undersökningsområden, som utpekats i motionen II: 17. De särskilda åtgärder mot

sexuallösbrytare, varom i övriga av utskottet behandlade motioner är fråga, torde böra prövas av utredningen likaväl som andra tänkbara åtgärder.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt en utredning bestående av representanter för den medicinska forskningen, juridisk och social sakkunskap samt föräldrar att skyndsamt överväga möjliga åtgärder till skydd för barn och ungdom mot sexuallösbrytare.
